

УДК 338.432:631.145

Соловей Т.В., асистент КПНУ імені Івана Огієнка

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА І РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АПК

У статті розглянуто та висвітлено поняття механізму державної підтримки і регулювання розвитку підприємств АПК в умовах ринкових трансформацій і загострення економічної ситуації в країні.

Ключові слова: механізм державної підтримки, кредитне забезпечення, аграрний сектор.

Сільське господарство є, безумовно, однією з найперспективніших галузей економіки України. В аграрному секторі країни зайнято майже 18% населення, виробляється 17,5% ВВП, але для свого успішного функціонування потребує зваженої та збалансованої підтримки держави.

Аналізу системи державної підтримки вітчизняного аграрного сектора економіки значну увагу у своїх працях приділяють А.П. Гайдуцький, М.Я. Дем'яненко, М.Ф. Кропивка, М.Й. Малік, П.Т. Саблук та ін. Однак досить широке коло питань висвітлено не достатньою мірою, зокрема побудова ефективного діючого механізму державної підтримки в умовах ринкових трансформацій і загострення економічної ситуації в країні, а також питання державного впливу на кредитне забезпечення сільськогосподарських підприємств.

Для кількісної оцінки рівня субсидування аграрного сектора економіки найчастіше звертаються до показників частки державної підтримки в структурі ВВП країни, або виручки від реалізації сільськогосподарської продукції. В Україні державна підтримка сільськогосподарських підприємств протягом 1998-2001 дорівнювала приблизно 2,9% ВВП, а рівень державної підтримки у країнах ЄС 1,7% ВВП [1, с. 17]. Так, економічна підтримка у країнах Європейського Союзу останніми роками становила 331 євро у розрахунку на 1 га [2, с. 3], тоді як за нашими розрахунками фінансова підтримка на 1 га с.-г. угідь в Україні становила 199 грн. або 27 євро, що у 12,3 раза менше.

Незважаючи на відчутне зростання рівня державної підтримки в країні, ефективність діяльності більшості аграрних підприємств залишалася низькою. Тому, мають значення не лише обсяги державної підтримки, а й механізм її надання. Механізм державної підтримки аграрного сектора регулюється законами України «Про державний бюджет України» і «Про державну підтримку сільського господарства України», а порядок витрачання бюджетних коштів

щорічно визначається окремими постановами Кабінету міністрів України. Існуюча в країні система державної підтримки аграрного сектора включає значну кількість програм (у бюджеті 2006 року їх налічувалося 67, у 2007 році 49).

Слід зазначити, що починаючи з 2004 року більшу частину коштів, передбачених на підтримку галузей тваринництва і рослинництва, становлять прямі дотації на виробництво окремих видів продукції. У такий спосіб, уряд впливає на рівень ринкових цін, підтримує певний рівень виробництва або доходів. Система дотацій виробництва продукції тваринництва і рослинництва в нашій країні була розроблена і введена на початку 2000 року. Проте, її ефективність по-різному оцінюється вітчизняними експертами, адже в умовах обмеженості бюджетних коштів виділення їх на підтримку сільськогосподарських підприємств слід здійснювати на рівні, що склався. При цьому найефективнішою системою державної підтримки, що найбільшою мірою враховує особливості перехідної економіки, є система прямих виплат.

Підприємствам АПК для покращення матеріально-технічної бази та поповнення оборотних коштів потрібні й кредитні ресурси, забезпечити які може банківський сектор. Проте, аграрним товаровиробникам України доступ до позичкових ресурсів був і залишається досить складним. Це зумовлюється невисоким рівнем їх прибутковості, низькою ліквідністю активів і проблемами із забезпеченням повернення кредитів.

Із 2000 року одним із напрямів державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників є кредитування їх на пільгових умовах. Так, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про додаткові заходи по кредитуванню комплексу сільськогосподарських робіт» від 25 лютого 2000 року № 398 був запроваджений механізм часткової компенсації відсоткової ставки по кредитах комерційних банків для підприємств агропромислового комплексу.

Компенсуючи частину процентної ставки по кредитах для підприємств АПК, держава виступає як каталізатор усього процесу кредитування сільського господарства. Система здешевлення процентної ставки за рахунок державного бюджету довела свою ефективність, оскільки значно зросла сума кредитних ресурсів у галузь і спостерігається її загальний розвиток. Так, за даними Міністерства аграрної політики України станом на 18 грудня 2008 року підприємства АПК залучили кредити на загальну суму майже 16,6 млрд. грн., що на 44% більше, ніж за аналогічний період 2007 року.

Отже, можемо констатувати, що: програма фінансування здешевлення кредитів сприяла суттєвому поліпшенню динаміки кредитних надходжень в аграрний сектор, відбулася значна стабілізація відносного рівня пільгових кредитів, знизилася ринкові процентні ставки у середньому на 15-20% річних

завдяки запровадженню механізму пільгового банківського кредитування.

Проте, як зазначає М.Й. Малік, не повністю використано механізм часткової компенсації кредитів, через відмову в наданні кредитів збитковим підприємствам навіть за наявності застави, відсутність кредитної історії у новостворених підприємств [5, с. 48].

Надзвичайно важливим фактором для функціонування системи здешевлення кредитів є впровадження на пролонгування кредиту. На кінець січня 2009 року банками пролонговано кредитів на 1 млрд. гривень із загальної кількості 4 млрд. гривень.

Аналізуючи статті Державного бюджету 2009 року, можна спостерігати значні зміни у порівнянні з бюджетом попереднього року, і не тільки витрат щодо компенсування кредитів АПК.

Загальні витрати по статті «Здійснення фінансової підтримки підприємств Агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів» (бюджетний код програмної класифікації 2801240) в бюджеті 2008 року склали 1,350 млрд. гривень. Дана стаття у Законі «Про державний бюджет 2009 року» передбачає фінансування лише у розмірі 300 млн. гривень. Таке значне скорочення можна пояснити не тільки загостренням економічної ситуації в Україні та зменшенням бюджетних надходжень, але також і тим, що використання коштів в 2008 році для компенсації процентних ставок по кредитах виявилось значно меншим, ніж прогнозувалось. Так, 1 листопада 2008 року підприємствам АПК на здешевлення кредитів було надано 650 млн. гривень із запланованого 1,350 млрд. гривень.

Порядок використання коштів для пільгового кредитування є досить нестабільним і майже щороку змінюється. Особливо ці зміни мають місце при розподілі коштів, які в Державному бюджеті України виділяються для пільгового кредитування.

Український уряд вже підготував проект постанови «Про затвердження Порядку використання бюджетних коштів, спрямованих у 2009-2013 роках на підтримку підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів».

На думку експертів, скорочення бюджетних витрат може призвести до певного зниження рівня сільськогосподарського виробництва в поточному році. Одним із шляхів виходу із ситуації є необхідність розраховувати в часи кризи переважно на свої сили.

Список використаних джерел:

1. Зоря С.І. Взаємозалежність між сільським господарством та макроекономікою в Україні: Моногр. К.: КНЕУ, 2005 — С. 117.

2. Галушко В.М., Діброва А.Д., Діброва Л.В. Методологічні та практичні аспекти оцінки рівня державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників // Економіка АПК. — 2006. — №3.
3. Ревенко М. Аграрні відносини в Україні: проблеми і їх вирішення // Економіка АПК. — №1. — 2003. — С. 61-64.
4. Дем'яненко М.Я. Фінансові проблеми формування та розвитку аграрного ринку / Доп. на Дев'ятих річних зборах Всеукр. конгресу вчених економістів-аграрників 26-27 квіт. 2007 року // Економіка АПК. — 2007. — №5. — С. 4-13.
5. Малік М.Й. Фінансово-кредитний механізм у розвитку аграрного підприємництва // Фінанси України. — 2004. — №5. — С. 17-53.
6. Непочатенко О.О. Державна підтримка підприємств АПК через удосконалення системи кредитування // Економіка АПК. — 2008. — №8. — С. 95-100.

Annotation. The article overviews the mechanism of the state support and shows its role in the Agrarian sector of economy.

Key words: the state support, economy, the Agrarian sector.

УДК 352:338.48

С.Б. Асафатова, головний спеціаліст відділу культури і туризму Кам'янець-Подільської райдержадміністрації

РОЛЬ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СТАНОВЛЕННІ І РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ РЕГІОНУ

Статтю присвячено дослідженню становлення туризму у Кам'янець-Подільському районі. Проаналізовано роль органів місцевого самоврядування та виконавчої влади у розвитку тургалузі за напрямками: маркетинг стану рекреаційних та трудових ресурсів, визначення пріоритетних видів туризму, динаміку розвитку інфраструктури.

Ключові слова: туризм, сільський зелений туризм, інфраструктура, рекреація.

Туризм — це найдинамічніша галузь світової економіки, що найактивніше розвиває нові шляхи і методи виробництва товарів і послуг, використовуючи рекреаційний та трудовий потенціал території, тим самим забезпечує